

наша слова

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 13 (1060) 28 САКАВІКА 2012 г.

Дзень Волі ў Менску

У Менску ўдзельнікі шэсця, прысвечанага Дню Волі, сабраліся каля Акадэміі навук. На пляцоўцы - каля паўтары тысячы чалавек. Над людзьмі дзясяткі бел-чырвона-белых сцягаў, таксама сцягі ЕС, сцягі партый. Прышлі вядомыя ў Беларусі палітыкі, гэта лідар руху "За свабоду" Аляксандр Мілінкевіч, намеснік старшыні Партыі БНФ Рыгор Кастусёў, кіраўнік ТБМ Алег Трусаў, намеснік старшыні Саюза беларускіх пісьменнікаў Алесь Пашкевіч і шмат іншых вядомых людзей. Людзі час ад часу скандуюць: "Жыве Беларусь!", "Свабода!".

Ад Акадэміі навук шэсце накіравалася да плошчы Бангалор, дайшло прыкладна 3-4 тысячы чалавек. Ускладняла ситуацыю вельмі кепскае надвор'е, пайшоў дождж з мокрым снегам, таксама вельмі моцны вецер. Тым не менш людзі не сыходзілі. У шэсці ўдзельнічалі Аляксей Марачкін, Віталь Рымашэўскі, Віктар Карнянэнка і інші.

Мітынг адкрыў адзін з заяўнікаў Уладзімір Колас, потым выступілі Аляксандар Мілінкевіч, Аляксей Янукевіч, Уладзімір Халіп. Яны казалі аб небяспечы незалежнасці, якая

навіела над краінай. Выступіла таксама жонка галадоўніка Сяргея Каваленкі, якая заклікала Аляксандра Лукашэнку праявіць міласэрнасць і выратаваць жыццё яе мужа, які працяглы час галадае ў следчым

изалітары. Па словах аднаго з заяўнікаў Дня Волі ў Менску, нягледзячы на вельмі кепскае надвор'е, мерапрыемства атрымалася шматлюдным і годным.

Наши кар.

Родная мова вяртаецца ў беларускія школы

Пра намер перавесці выкладанне двух школьніх предметаў — гісторыі Беларусі і географіі Беларусі — на беларускую мову паведаміў журналисці "Звяздзь" міністр адукацыі нашай краіны Сяргей МАСКЕВІЧ:

— Такая задача ўжо паставлена і мы будзем імкнунца да таго, каб ужо з новага навучальнага года беларуская мова вярнулася на ўроکі па гісторыі і географіі роднага краю.

Трэба нагадаць, што пераход на выкладанне гісторыі Беларусі на рускую мову адбыўся ў 2006 годзе. І хоць афіцыйна права, на якой мове вывучаць гісторыю Беларусі

(рускай або беларускай), было працягнута выучня рускамоўных школ, у вельмі хуткім часе беларуская мова амаль цалкам знікла з урокаў гісторыі ў гэтых школах. А беларускамоўныя падручнікі былі заменены новымі. Арганізатары цэнтралізаванага тэставання заўважылі, што, пачынаючы з 2007 года, колькасць ахвотнікаў здаваць тэст па гісторыі Беларусі на роднай мове з кожным годам змяншалася. І летасць цэнтралізаванае тэставанне па гісторыі Беларусі пісалі на беларускай мове толькі каля 33% з тых, хто зарэгістраваўся на гэту дысцыпліну. З кожным годам працягвала змяншашца і колькасць абитурыентаў, якія на ававязковым экзамене па дзяржаўнай мове з дзвюх моў выбіралі беларускую. У 2011 годзе рускую мову пажадалі здаваць падчас ЦТ больш як 96 тысяч чалавек, а на беларускую мову зарэгістраваліся толькі краху больш як 53 тысяча абитуриентаў.

На іншых дысцыплінах

цэнтралізаванага тэставання колькасць тых, хто пажадаў здаваць экзамен на беларускай мове, увогуле выглядала больш чым сціпла: па географіі — 5,2%, матэматыцы — 6,2%, фізіцы — 5,6%, хіміі — 5,5%, біялогіі — 7,2%, сусветнай гісторыі — каля 8,7%, грамадзянства — 2,5%. Можна меркаваць, што гэта статыстыка адлюстроўвае реальнную сітуацыю з колькасцю вучняў, якія навучаюцца сёння ў рускамоўных і беларускамоўных школах.

Міністр адукацыі таксама запэўніў, што пры скарачэнні гуманітарнага блока дысцыплін у ВНУ, неабходнасць якога звязана са скарачэннем тэрмінаў падрыхтоўкі спецыялістаў з вышэйшай адукцыяй, пад скарачэнне не трапіць курс "Беларуская мова. Прафесійная лексіка". І дадаў, што выкладанне гісторыі Беларусі таксама будзе весціся на беларускай мове.

Надзея НІКАЛАЕВА,

"Звязда".

ISSN 2073-7033

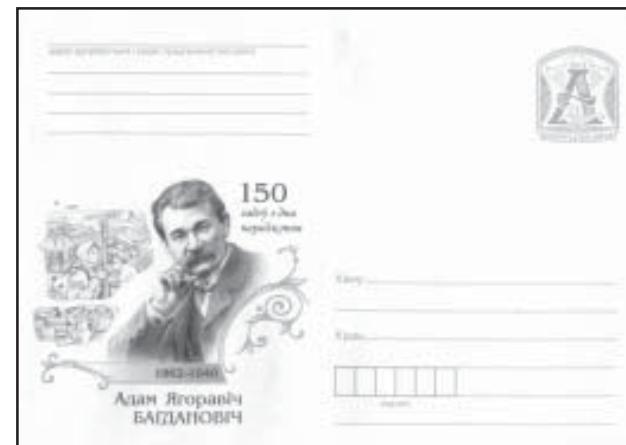
9 772 073 703 003 >

150 гадоў з дня нараджэння Адама Багдановіча

Адам Ягоравіч БАГДАНОВІЧ (14.1.1862, мяст. Хадопенічы Бабруйскага пав. Менскай губ., цяпер Крупскі раён Менскай вобл. — 16.4.1940, Яраслаўль), этнограф, фальклорыст, мемуарыст, гісторык. Бацька М. Багдановіча.

У 1882 скончыў Нясвіжскую настаўніцкую семінарыю. Падчас вучобы там арганізаваў гурток самаразвіцця і самадукцыі, пачаў збіраць фальклорна-этнаграфічныя матэрыялы. У жн. 1882 уступіў у «семінарскую» групу нарадавольцаў Менска. На працягу 3 гадоў вёў пропагандысцкую работу ў вёсках Ігу-

меншчыны (цяпер Чэрвеньшчына). У 1885—1891 загадчык 1-й гарадской пачатковай вучэльні ў Менску. З 1886 выступаў у перыядычным друку з артыкуламі па этнаграфічнай тэматыцы («Мінскія губернскія ведомості», «Мінскі лісток», «Гродненскія губернскія ведомості», «Віленскі календар», «Ніжегородскі лісток» і інш.). Уваходзіў у кіраўніцтва менскай арганізацыі «Народная воля». Пасля рэзкага пагаршэння здароўя адышоў ад рэвалю-

Канверт, выпушчаны "Белпоштай" да 150-годдзя А. Багдановіча

135 гадоў з дня нараджэння Васіля Захаркі

Васіль Іванавіч ЗАХАРКА (1 красавіка 1877, Дабрасельцы (цяпер Зэльвенскі раён Гарадзенскай вобласці) — 14 сакавіка 1943, Прага)

— беларускі палітычны дзеяч, другі прэзідэнт БНР.

Нарадзіўся ў беднай сялянскай сям'і. У 16 гадоў стаўся сіратою, разам з думна баратамі і сястрою. У 1895

здаў іспыт на царкоўнапрыходскага настаўніка. Працаўніцтва ў царкоўнапрыходскай школы. Потым працаўніцтва пісарам.

З 15 кастрычніка 1898 году на вайсковай службе. Вытрымлівае іспыт на «Заўрад ваеннага чыноўніка», потым іспыт па програме ваенна-юнкерскай вучэльні. У 1902 годзе звольніўся з войска афіцэрам запасу. Працаўніцтва сакратаром губернатарскага ўпраўлення, пасля сакратаром бурмістра горада Пултуска. Належаў да Беларускай Сацыялістычнай Грамады.

Зноў прызначаны да войска 10 снежня 1904 года ў сувязі з выбухам расейска-японскай вайны. Служыў да 1917 года. У 1912 — у чыне калежскага сакратара, у 1915 — тытулярным дарадцам. У 1916 — загадчык канцыляры юштабу

10-й арміі. У красавіку 1917 — намеснік старшыні вярхоўнага суду штабу 10-й арміі.

Прыймаў актыўны ўдзел у з'едзе беларускіх вайскоўцаў Заходняга фронту 22 кастрычніка 1917 года ў Менску. У створанай Цэнтральнай Беларускай Вайсковай Радзе займаў пасаду сакратара.

На I Усебеларускім Кангрэсе Захарка абраўся сябрам Рады З'езду. Пад час разгону Кангрэсу арыштаваны з іншымі сябрамі Рады бальшавікамі.

Пасля 25 сакавіка Захарка займае розныя міністэрскія пасады ў кіраўніцтве БНР. Быў намеснік старшыні Рады БНР Пётры Крэччоўскага да ягонаі смерці 8 сакавіка 1928 года. Пасля заняў пасаду прэзідэнта БНР.

6 сакавіка 1943 года таставантам здаў паўнамоцтвы Міколу Абрамчыку, а 14 сакавіка памёр. Пакінуў пасля сябе загадчыкі канцыляры юштабу

Да 140-годдзя акадэміка Уладзіслава Людвігавіча Котвіча

На тэрыторыі Лідскага павету нарадзіліся троі акадэмікі - усходазнавец Уладзіслаў Людвігавіч Котвіч 1 красавіка 1872 г. у Восаве, заолаг Тадэвуш Леонардавіч Іваноўскі 16 снежня 1882 г. у маёнтку Лебядка і фізік Аркадзь Бенядыктавіч Мігдал 11 сакавіка 1911 г. у Лідзе.

Месца нараджэння Уладзіслава Людвігавіча Котвіча завучу па рознаму - вёска Асоўе на Віленшчыне (ВСЭ), вёска Восава каля Ліды (Вікіпедыя), Восава на Віленшчыне (WEP), в. Восава Лідскага рэгіёна (А. Пяткевіч "Людзі культуры з Гродзеншчыны"). Вёсак з падобнай назвай у Лідскім павеце было дзве: Восава (Осаўа) - на тэрыторыі цяперашняга Лідскага раёна, ёсць і трэця - у Наваградскім раёне. Іх частаў бываюць: А.М. Кулагін у энцыклапедычным даведніку "Каталіцкі храмы на Беларусі" Восаўскі мураваны касцёл перанес з Воранаўскага ў Наваградскі раён, а яго драўлянага папярэдніка аднёс да "стражнай спадчыны" Лідскага раёна.

Шматлікасць тапонімаў Восава-Осаўа прывяла да таго, што выхадзец з Лідскага павету член-карэспандэнт Расійскай Акадэміі Навук і акадэмік Польскай Акадэміі Ведаў Уладзіслаў Людвігавіч Котвіч не ўключаны ў книгу "Памяць" ні па Лідскім, ні па Воранаўскім раёне, не ўключаны ў 18-ці томавую Беларускую энцыклапедыю, не ўключаны ў 6-ці томавую Энцыклапедыю гісторыі Беларусі, не ўключаны ў энцыклапедычны даведнік "Мысліцелі і асветнікі Беларусі". На сёняшні дзень у Ў.Л. Котвіча, аднаго з самых яркіх нашых землякоў, застаюцца невядомымі сваяцкія сувязі і сацыяльнае паходжанне, і не зусім пэўным месца нараджэння. Будзем спадзявашца, што да 150-гадовага юбілею знайдзеца скурпулёзны даследчык, які адамкне гэтыя таямніцы. У Архіве Расійскай Акадэміі навук у фондах 761 захаваецца яго метрычнае пасведчанне і копія атэстата сталасці, ды і метрычныя кнігі Восаўскага касцёла дзесьці павінны быць.

Такім чынам, 140 гадоў таму назад, у Восаве, (Осаўе, Асоў) Лідскага павету нарадзіўся Уладзіслаў Людвігавіч Котвіч. Восем гадоў ён вучыўся ў Другой Віленскай гімназіі, якую скончыў з залатым медалём у 1890 г. У веку 19 гадоў

тоненкім, прыдушеным, як бы да смерці сплоханым голосам чытае ўступную лекцию. Сур'ёзна, але неяк без новага, па-старому.

1902 г., вясна. Пасля трэніроўкі толькі ў Котвіча я лічу сябе мангалістам.

1902 - 1904 гг. Заходжу да Уладзіміра (менавіта так!) Людвігавіча на дом, гутару з ім і адчуваю ў ім чалавека зусім іншага "фармату", чым шматлікія сіньёры ад факультэта. Атрымліваю ад яго нешта як бы жыватворчае.

1905 - 1906 гг. Пішу Котвічу з Лондана. Па яго патрабаванні рыхтую спраўядліву да друку. Чытаю ў яго вялізных лістах напаткай: "Нельга спадзявацца на памяць, трэба трymацца картачнай сістэмай".

1909 г. Прыйзджаю з Кітая і застаю... іншага Котвіча - які нарадзіўся на наўса, наўкоўцу єўрапейскага, а не азіяцкага тыпу, скінуўшы лупину, у якой ён збраў сам сябе...

3 1909 г. - развіццё наўкоўца да буйнога і выдатнага. Мангалістыка вырасла ў маўгутную науку. Вучні ідуць толькі ад Котвіча: Б.Я. Уладзіміра, С.А. Козін.

Такая раздака карына замаскаванай інкubациі і затым імклівага росту наўкоўскай асобы наўкоўца, высакароднага, найбуйнога, бездакорнага!".

У 1910 г. У.Л. Котвіч у трэці раз наведаў Калмыкію, а ў 1912 г. здзейніў паездку ў даліну Архона (Паўночная Манголія), дзе вывучаў старожытнасці рунічныя надпісы, а таксама кляштар XVI стагоддзя ў Эрдэні-Дзу. У 1915 г. уваходзіў у склад Камітэта па будаўніцтве ў Санкт-Пецярбурзе першага ў Еўропе будыскага храма. У 1917 г. ізноў ажыццяўляў паездку ў Калмыкію. Увесень быў абраўны дацэнтам. У 1917-19 гг. чытаў лекцыі на факультэце ўсходніх моў Петраградскага ўніверсітэта па мангольскай, калмыцкай і маньчжурскай мовах. Увесень 1920 г. прызначаны першым дырэктарам Петраградскага інстытута жывых усходніх моў. У пачатку 1923 г. стаў прафесарам.

У 1922 г. атрымліў адразу два запрашэнні на працу ў Кракаўскі Ягелонскі ўніверсітэт і ў Львоўскі ўніверсітэт.

Выбраў Львоў - адміністрацыя Львоўскага ўніверсітэта намервалася адкрыці інстытут усходніх моў. Перад ад'ездам у Польшчу, 1 снежня 1923 г. быў абраўны членам-карэспандэнтам Расійскай Акадэміі Навук па разрадзе ўсходніх славеснасці (маньчжуразнаўства) і манголазнаўства на аддзяленні гістарычных наукаў і філалогіі.

1 кастрычніка 1924 г. у Львоўскім ўніверсітэце атрымліў пасаду загадчыка адміністраціі філалогіі Далёкага Ўсходу. У той жа год абраўны старшынём польскага ўсходзнавчага

таварыства, якім будзе заставацца да смерці. Wladyslaw Kotwicz - так зараз будзе гучыць яго імя. "Агульныя ўмовы жыцця тут цалкам здавальняльныя, але наўковая праца па ўсходзнавстве працякае пры вельмі цяжкіх умовах з прычыны адсутнасці кніг і калекцый. Мая бібліятэка затрымалася ў Маскве; уміне няма самых неабходных дапаможнікаў..., але стараюся не маркоўца".

У 1927 г. абраўны дзейным чальцом польскай Акадэміі Ведаў і стаў галоўным рэдактаром часопіса "Rocznik Orientalistyczny". У 1930-я актыўна ўдзельнічыў у працы ўсходзнавчых наўковых канферэнций (Львоў, Кракаў, Вільнія, Варшава). Рэдагаваў і фінансаваў серыю "Collectanea Orientalia" (1932-39). Адначасова з працай у Львове перыядычна выкладаў у Віленскім ўніверсітэце. Лічыўся адным з самых вядомых алтайзнатчай. Быў перакананы ў тым, што алтайскі мовы маюць агульнае паходжанне, дапускаў існаванне ў далёкім мінулым даволі цеснай моўнай агульнасці, якая ахоплівае тры групы: цюркскую, мангольскую і тунгус-маньчжурскую, аб чым пісаў у сваёй працы "Studia nad jezykami altajskimi".

З пачаткам Другой Сусветнай вайны пераехаў у Вільню да дачкі Марыі Котвіч супрацоўніцы Ўніверсітэцкай бібліятэki.

Памёр Уладзіслаў Людвігавіч 3 кастрычніка 1944 г. ва ўласным доме ў Чорным Бары пад Вільнія.

Апублікаваў за сваё жыццё калі 150 прац. Найважнейшыя з іх:

Лекцыі па граматыцы мангольскай мовы. 1902;

Калмыцкая загадкі і прыказкі. 1905;

Матэрыялы для вывучэння тунгускіх прыслоў // Жывая даўніна. 1909;

Кароткі агляд сучаснай арганізацыі выкладання ўсходніх моў у рускіх вучэбных установах. 1910;

Агляд сучаснай пастаўнікі вывучэння ўсходніх моў за мяжой. 1911;

Кароткі агляд гісторыі і сучаснага палітычнага становішча Манголіі. 1914;

Дослед граматыкі калмыцкай гутарковай мовы. 1915 і 1929;

Мангольскія надпісы ў Эрдэні-дзу // Зб. Музэя антралагіі і этнографіі пры Расійскай АН. 1917;

Рускія архіўныя дакументы па зносінах з айратамі ў XVII-XVIII стст. // Вестнік Расійскай Акадэміі навук. 1919;

Les pronoms dans les langues altaïques. 1936;

La langue mongole, parle par les Ouigours Jaunes pres de Kantcheou. 1939;

Граматыка літоўскай мовы. Кароткі курс. 1940.

Валеры Сліўкін, канадыдат геаграфічных наукаў,

Турусы на колёсах

У нас штогод праводзіцца абласны алімпіяды па беларускай мове, у якіх бяруць удзел старшакласнікі. А часопіс «Роднае слова» час ад часу змяшчае адпаведныя трэніровачныя матэрыялы пад рэвізіяй «Рыхтаемся да алімпіяды». № 8 за 2010 год на с.

74-84 даецаў вялікай публікацыі У. Рагошы і А. Радзівіча з шэрагам заданняў. Адно заданне патрабуе ўстанавіць «адпаведнасць паміж рускім і беларускім фразеалагізмамі». Сярод пяці рускіх выразаў, змешчаных у левай частцы табліцы, ёсць і **турусы на колёсах**. У канцы памяненнай публікацыі пададзены даведкі да заданняў. Калі верыць гэтым даведкам, то адпаведнікам рускага турусы на колёсах выступае **журавель на хвойцы**. Але ж такога фразеалагізма няма і ніколі не было ў беларускай мове. Аўтары згаданай публікацыі запазычылі яго з «Малога руска-беларускага слоўніка прыказак, прымавак і фразем» З. Санько, дзе не толькі выразу **турусы на колёсах**, а і вельмі многім іншым адвольна падбіраюцца нейкія быццамы бы беларускія адпаведнікі, якіх пашырэнне легенды пра турусы як асадныя вежы з бярвення, якое паварочвалася на нізкіх і тоўстых драўляных колах; такія вежы нібыта выкарыстоўваліся мангола-татарамі пры асадзе сярэдневяковых гарадоў Русі. Многія з гэтых зборнікаў, прысвечаных паходжанню фразеалагізму і выразу пра турусы ў тым ліку, прафесар Б.А. Ларын слушна называў «зусім аnekдатычнымі кнігамі», аўтары якіх «выдумлілі для шырокай публікі забайную ўзыялігію ў самым сярэдневяковым стылі». Некаторыя іншыя рускія аўтары звязваюць узікінне фразеалагізма з назвай у старажытных татараў лямцавых кійтак («кулусаў»), якія нібыта перамішчаліся, што ўспрымалася мясцовым насељніцтвам з вялікім неўразуменнем і недаварам.

На самай справе ўзнінне фразеалагізма **турусы на колёсах** не мае нікакіх сувязі з эзапіямі Маскавія («стараўнікі на колёсах»). Гэта – недакладная паўкалька з італьянскай мовы: *turres ambulatorij*, літаральна «турусы рухомыя, якія ходзяць». Паводле М.І. Міхельсона, выраз ведаў яшчэ рымлянне, «не верылася народу ў існаванне такіх машын, і пра ўсякія неверагодныя аповеды казалі: гэта турусы на колёсах».

Калі цяпер вярнуща да апісанага напачатку алімпіяднага задання, дых адзін прападавальнік па рускім турусы на колёсах будзе беларускі выраз **турусы на колёсах**.

Іван Лепешаў.

БЯСПЛАТНЫЯ ЗАНЯТКІ

для вучняў 7-х і 9-х класаў у сядзібі ТБМ (вул. Румянцава, 13, ст. метро «Плошча Перамогі»). Першая занятка для дзевяцікласнікаў – 4 красавіка (серада), 16.30. – 18.20. Першая занятка для сямікласнікаў – 6 красавіка (пятніца), 17.00. – 18.50.

АДЫЛАСЯ VIII СПРАВАЗДАЧНА-ВЫБАРНАЯ КАНФЕРЭНЦЫЯ ВІЦЕБСКАЙ АБЛАСНОЙ АРГАНІЗАЦIІ ТБМ ІМЯ Ф. СКАРЫНЫ

У нядзелю, 18-га сакавіка, прышла чарговая справаздачна-выбарная канферэнцыя Віцебскай абласной арганізацыі ТБМ. На гэты раз месцам яе правядзення быў абранны Полацк. З такой прапановай выступіла мясцовая гарадская арганізацыя, яку ўзначальвае Валянціна Крук. Да таго ж сёлетні год, як вядома, юбілейны Полацку – 1150 гадоў. Таму і было прынятае рашэнне запрасіць актывістаў Таварыства менавіта ў гэты старажытны беларускі горад.

На канферэнцыю быў абранны 31 дэлегат з 11 раённых і гарадскіх арганізацый. Прысутнічалі таксама запрошаныя гості. Канферэнцыя распачалаася ўрачыстым канцэртам – сарахвіліным выступам народнага ансамбля беларускай песні і музыкі «Полацкія россыпи», які дзейнічае пры Полацкім гарадскім цэнтры рамстваў і нацыянальных культур. Дэлегаты і гості былі ў захапленні ад выканальніцкага майстэрства народнага калектыву. Прагучалі беларускія песні, напісаныя менавіта полацкімі пастамі і кампазітарамі. Гэта цудоўны прыклад папулярызацыі мясцовых выкананій, творцаў. Дадамо, што і густоўныя канцэртныя строй, і адмысловыя музычныя інструменты ўласнаручна выраблены ўдзельнікамі калектыву. З мінірэзентацыяй сваёй кнігі вершаў, паэм і апавяданняў «На маёй Радзіме, Беларусі...» выступіў вядомы полацкі аўтар, актывіст сябра ТБМ Феакціст Фядотаў. Кожны ахвотны мог атрымаць асобнік выдання з аўтографам аўтара.

Пасля такога ўрачыстага ўступу пачалася праца канферэнцыі згодна з парадкам дня. Са справаздачным дакладам выступіў старшыня абласной рады І.А. Навумчык. Ён дастаткова падрабязна расказаў пра дзеянасць абласной арганізацыі за апошнія два гады, спыніўся на проблемах, якія патрабуюць тэрміновага вырашэння. Так, у прыватнасці, было адзначана, што на сённяшні дзень у некалькіх раёнах вобласці не працуюць мясцовыя суполкі. Аднаўленне іх дзеянасці павінна стаць адной з прыярытэтных задач для актывістаў у найбліжэйшы час. Таксама, як і актывізацыя падрыхтоўкі да святкавання 90-гадовага юбілею Васіля Быкаў. Часу застаецца не так і шмат, а зрабіць патрэбна надта многа. Па-ранейшаму не вельмі актывна папулярызуецца газета «Наша слова» – орган ТБМ. Тым больш што з лютага па некалькі асобнікі згаданага выдання распаўсюджваеца пра шапкі «Белсаюздруку» ў Віцебску, Полацку і Наваполацку. Асобна сп. Навумчык спыніўся на аглядзе-конкурсе рэгіянальнага друку «З беларускім словам», які рэгулярна

праводзіць наша арганізацыя. Гэта вельмі карпатлівая і ня-простая праца, але яе вынікі заўсёды з увагай успрымаюцца і самімі рэдакцыйнымі калектывамі, і чытчамі. Адначасова ён выказаў шкадаванне, што ініцыяваны Віцебскай абласной арганізацыяй падобны аглід-конкурс у межах усёй краіны так і не быў праведзены.

Спрэчкі па дакладзе вызначаліся асаблівай канкірэнтнасцю і ўзважанасцю. Гучалі розныя меркаванні і прапановы адносна павышэння эффектыўнасці працы Таварыства, было выказаны шмат канструктыўных ідэй. Сваім бачаннем праблем і перспектыв дзеянасці абласной арганізацыі падзяліліся намеснік старшыні абласной рады Юрась Бабіч, загадчык літаратурнай часткі Драматычнага тэатра імя Якуба Коласа Святлана Дашкевіч, ветэран Таварыства і вядомы віцебскі краязнавец Валянцін Арлоў, кіраўнік мясцовых структур Валянціна Крук, Феакціст Фядотаў, Валеры Рылькевіч, Дзмітры Шчэрбік, Юры Нагорны. Георг Станкевіч распавёў пра стварэнне суполкі ў Бешанковіцкім раёне, заклікаў часцей звязацца з мясцовыя кіраўнікі дзяржаўных структур менавіта паваларускі. Ігар Пракаповіч пазнаёміў з новым нумарам бюлетэнія Пастаўскай раённай арганізацыі «Шыпшына», акцэнтаўшы увагу на праблеме моўнага афармлення называў вуліц, устаноў, гандлёвых і забаўляльных кропак. Агульнае меркаванне выступаўцаў – неабходнасць амаладжэння таварыства, прыцягненне новых сяброў з ліку студэнцкай і працоўнай моладзі. Дарэчы, і сядро дэлегатаў, і запрошаных гэтым разам было сапраўды як

ніколі шмат маладых людзей. У tym ліку і тых, хто толькі нядайна ўступіў у шэрагі ТБМ. I такі факт дазваляе спадзявацца не толькі на колькасны, але і на якасны рост нашай грамадской арганізацыі.

На канферэнцыі быў прыняты план дзейнасці на наступны перыяд, абрана рэзвізійная камісія, зацверджаны новы склад рады і яе старшыня. Абласную арганізацыю пагадзіўся ўзначаліць Іосіф Адамавіч Навумчык і быў падтрыманы адзінаголосна.

Пасля заканчэння афіцыйнай часткі для дэлегатаў і гасцей была прыпранаваная экспкурсія па старажытным Полацку. Пазней – наведванне выставы вядомай полацкай мастачкі Нінэлі Шчаснай. У якасці экспкурсавода надзвычай змястоўна і цікава пра творчасць знакамітай зямлячкі расказала гаспадыня мерапрыемства Валянціна Крук.

У кулуарах усе прысутныя – і дэлегаты, і гості – у адзін голас адзначалі сапраўды зацікаўленую, дзелавую атмасферу, у якой прышла канферэнцыя. Нязмушаны, канструктыўны абмен думкамі павінен паспрыяць павышэнню эффектыўнасці працы Таварыства на ніве беларусчыны, прыцягненню новых людзей у шэрагі ТБМ, папулярызацыі роднага слова. Ад імя абласной рады хацелася б выказаць шчырую падзяку полацкім сябрам Таварыства і персональна кіраўніку гарадской арганізацыі сп. Валянціне Іосіфаўне Крук за бездакорную, узорную падрыхтоўку канферэнцыі.

Юрась Бабіч,
намеснік старшыні
Віцебскай абласной
рады ТБМ.

Гародня напісала 5-ю Агульнанацыянальную беларускую дыктоўку

24 сакавіка ў Горадні адбылася агульнанацыянальная дыктоўка, якую пісалі каля 200 чалавек. Верш Ларысы Геніюш «Мы — народ» чытаў паэт Генадзь Бураўкін. Арганізаторамі выступілі «Гарадзенская бібліятэка» і Таварыства беларускай школы ў супрацоўніцтве з ТБМ імя Ф. Скарыны, з Радыё Рацый і незалежным тэлебачаннем Белсат. Дыктоўка – адзін з элементаў мерапрыемстваў, прымеркаваных да Дня Волі.

Паэтэса, выкладчыца ўніверсітэта Ала Петрушкевіч кажа, што заўсёды прыходзіць пісаць дыктоўку:

– Заўсёды іду туды, дзе ёсьць наша, дзе ёсьць беларускае.

Дзе і калі яшчэ можа быць яно, беларускае, як не на беларускай дыктоўцы? Тым больш заўсёды, апрач таго, што мы яе пішам, натуральна не дзеля таго, каб праверыць свае веды арфаграфіі, заўсёды ёсьць яшчэ штосці, як сёння — дзве цудоўныя кнігі. Як жа дзеля гэтага не прыйсці? И яшчэ: атмасфера беларушчыны, беларускасці. Думаю, гэта важна ўсім, хто сябе лічыць беларусам. Калі пытаюцца: дзе яна віша Беларусь? А я кажу заўсёды: яна ёсьць, таму што я ёсьць, я і ёсьць Беларусь...

У Горадню прыехалі з Менска Сяргей Шапран і Міхась Скобла, якія падрыхтавалі да друку дзве новыя кнігі — з гарадзенскага архіву Васіля Быкаў і лісты Ларысы Геніюш.

Пасля дыктоўкі адбылася прэзентацыя, у ёй удзельнічалі Генадзь Бураўкін, Данута Бічэль, прафесар Аляксей Пяткевіч. Кнігі выпусціла «Гарадзенская бібліятэка». Бацькавы архівы захаваў Васіль Быкаў — сын пісьменніка, які жыве ў Горадні. Ён таксама браў удзел у дыктоўцы.

Пры канцы ўдзельнікі дыктоўкі чакаў выступ Алеся Камоцкага.

Удзельнікі дыктоўкі пакідалі свае запісы аб беларускай мове на палатне, што было вывешана на сцяне

Генадзь Бураўкін і Васіль Быкаў (сын пісьменніка Васіля Быкаў)

Ала Петрушкевіч

Надпісы пра мову на палатне

Гістарычны музей павінны мадэрнізаваць

Грамадскае аў'яднанне
"Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны"
 № 220034, г. Мінск вул. Румянцева, 13, тэл. 233-43-52, 284-83-11, разліковы разумак
 № 3015741233011 у адд. № 539 ААТ "Белтэлесбэнк", г. Мінск, код 739

08 снежня 2011 г. № 121

Сп. У.У. Макею,
 Кіраўніку Адміністрацыі
 Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь,
 220016, г. Мінск, вул. К. Маркса, 38

Аб рэарганізацыі Нацыянальнага гістарычнага музея

Шаноўны Уладзімір Уладзіміравіч!

Сёння, 8 снежня 2011 года спаўняеца 20 гадоў незалежнай єўрапейскай дзяржаве - Рэспубліцы Беларусь.

Аднак на сёняшні дзень мы не маем спецыяльнага будынка гістарычнага музея, у якім можна было бы расказаць пра герайчную гісторыю беларускага народа. І калі будынак Нацыянальнай бібліятэкі прыцягвае ўвагу шматлікіх гасцей нашай сталіцы, то пра будынак гістарычнага музея, былы банк, такога не скажаш.

У сувязі з гэтым, з нагоды ўгодкаў нашай незалежнасці, я прапаную правесці рэканструкцыю нашага гістарычнага музея і стварыць вакол яго цэлы музейны комплекс, як гэта ўжо было зроблена з Нацыянальным мастацкім музеем.

Для гэтага неабходна:

1. Тэрмінова адсяліць музей прыроды з ніжніх паверхаў музейнага будынка ў іншое памяшканне.

2. Перадаць гістарычнаму музею некалькі суседніх будынкаў, і ў першую чаргу будынак, дзе знаходзіцца алімпійскі цэнтр па падрыхтоўцы гульцоў у шахматы і шашкі, а таксама шмат дробных бізнес-структур.

3. Зрабіць пешаходнай частку вуліцы Карла Маркса ад Нацыянальнага гістарычнага музея да Нацыянальнага мастацкага музея.

З павагай,

Старшыня ТБМ

Алег Трусаў.

**МИНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

Проспект Пераможцаў, 11, 220084, г. Мінск

Телефон (017) 203 75 74
 Факс (017) 203 90 45

15.09.2012 № 00107400
 На №

**МИНИСТЕРСТВО КУЛЬТУРЫ
РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ**

Проспект Победы, 11, 220084, г. Минск

Телефон (017) 203 75 74
 Факс (017) 203 90 45

e-mail: minisetrov@kultura.by
 Старшыні грамадскага аў'яднання
 "Таварыства беларускай мовы імя
 Францішка Скарыны"
 Трусаў А.А.

Аб разглядзе звароту

Паважаны Алег Анатольевіч!

У адпаведнасці з даручэннямі Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Міністэрствам культуры сумесна з Мінскім гарвыканкамам разгледжаны Ваш зварот аб выдзяленні дзяржаўнай установе "Нацыянальны гістарычны музей Рэспублікі Беларусь" (далей.-Музей) дадатковых будынкаў для размяшчэння фондахосвішчаў і экспазіцый, а таксама стварэння пешаходнай часткі вуліцы К. Маркса. Па выніках паведамлем наступнае.

Для размяшчэння фондавых калекцый музея неабходны будынак плошчай не менш 3,5 тыс. кв.м. Па інфармацыі Мінскага гарвыканкама ў камунальнай уласнасці будынка такой плошчай, які адпавядае патрабаванням заканадаўства Рэспублікі Беларусь аб музеях і Музейным фондзе Рэспублікі Беларусь у частцы захоўвання музейных предметаў, няма. Будынак па вул. К. Маркса, 10 знаходзіцца ў аператарыўным упраўленні ўстановы "Рэспубліканскі алімпійскі цэнтр падрыхтоўкі па шахматах і шашках" Міністэрства спорту і турызму.

З улікам дадзеных аbstавіаў Кіраўніком дзяржавы даручана Савету Міністраў унесці ў першым падзенні 2012 года канктрэтныя пропановы на вызначэні і перадачы будынкаў Музею.

Работа па стварэнні пешаходнай часткі вуліцы К. Маркса вядзеца Мінскім гарвыканкамам. Інстытутам "Мінскпраект" падрыхтаваны праектны рашэнні па першаму этапу работ. У сувязі з дэфіцитам бюджетных сродкаў распрацоўка будаўнічага праекта першага этапа работ у 2010-2011 гадах не праводзілася.

Намеснік Міністра

В.І. Кураш.

Канверт да 20-годдзя першай маркі

"Белпошта" выпусціла мастакі канверт да 20-годдзя першай беларускай маркі.

Беларуская філатэлія вядзе свой пачатак з выпуску першай паштовай маркі "Крыж Ефрасінні Полацкай, XII ст.", якая была ўведзена ў абарачэнне 20 сакавіка 1992 года. За гэтыя гады выпушчана больш за 900 паштовых марак.

Асноўныя тэмы, якія знаходзяцца сваё адлюстраванне ў паштовых мініяцюрах, - гэта спорт, геаграфія і гісторыя, культура і архітэктура, флора і фауна Беларусі.

Беларуская паштовая марка сёння - гэта каштоўны

матэрыял для калекцый філатэлістам, цікавы і пазнавальны свет для юных збиральнікаў

паштовых мініяцюраў, а для звычайных грамадзян - знак паштовай аплаты.

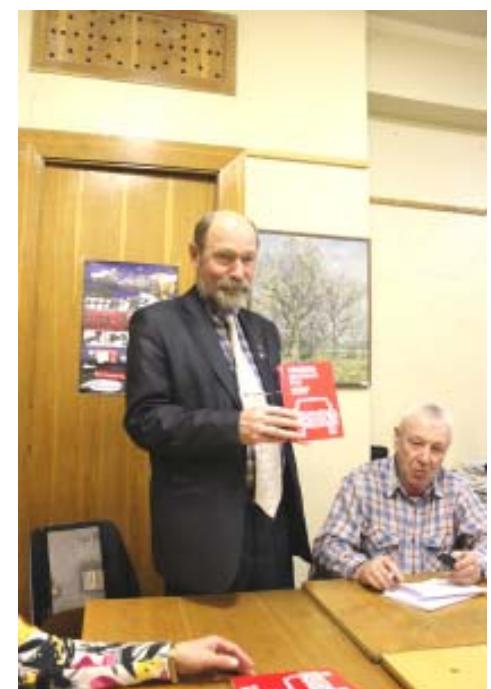

Прэзентацыя “Правілаў дарожнага руху”

20 сакавіка на сядзібе Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны (вул. Румянцева, 13) адбылася прэзентацыя першых у гісторыі краіны Правілаў дарожнага руху падарыту.

Гэта першае выданне Правілаў дарожнага руху Рэспублікі Беларусь на беларускай мове, якое дапаможа ахвотным вывучаць ПДР і здаваць на дзяржаўнай беларускай мове экзамены на атрыманне правоў кіроўцы. Яно падрыхтавана сябрамі Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны.

У прадмове да выдання першы намеснік

старшыні ТБМ Алені Анісім зазначае, што да іх неаднаразова звязаліся грамадзяне Беларусі са скаргамі на адсутнасць у аўташкоалах як Правілаў дарожнага руху, так і дапаможных матэрыяляў па іх вывучэнні выдадзеных падарыту.

ТБМ спрабавала вырашыць проблему шматразовымі зваротамі да ўладаў Беларусі, а таксама ў Палату прадстаўнікоў Нацыянальнага Сходу Рэспублікі Беларусь з просьбай зацвердзіц і выдаць афіцыйны беларускамоўны варыянт правілаў. Аднак нягледзячы на пэўную абязцянні, сітуацыя ніяк не вырашалася.

Тому ТБМ узяло ініцыятыву ў свае руки. Перакладалі Правілы сябры ТБМ з Інстытута мовы і літаратуры НАН Беларусі, а таксама Святланы і Юрасі Гецэвічы, маладыя грамадзяне, якія хацелі самі навучацца кіраванню аўтамабілем на беларускай мове. Усе патрэбныя кансультацыі рабочая група атрым-

лівала ад супрацоўнікаў ДАІ МУС Рэспублікі Беларусь праз перапіску і непасрэдны контакт.

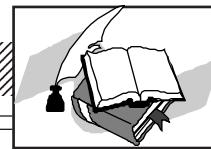
Правілы дарожнага руху па-беларуску пабачылі свет, дзякуючы індывідуальному прадпрымальніку Уладзіміру Сіўчыкаву.

Варта дадаць, што гэта даведачнае выданне, выдадзенае абмежаваным накладам выдавецтвам "Радыё-плус".

Цяпер ТБМ распрацоўвае дадатковыя матэрыялы для беларускамоўных кіроўцаў.

Акрамя таго, адзначыла А. Анісім, ТБМ ужо пераклала адзін з канспектаў на вывучэнні Правілаў дарожнага руху на беларускую мову. «Гэта той матэрыял, які змогуць выкарыстоўваць аўтайнструктары ў працы з беларускамоўнымі навучэнцамі аўташкоў», — сказала яна. — Гэта матэрыял, які можна будзе выкарыстоўваць у практицы, падрыхтаваць экзамен для здачи на праваў і г.д.».

ПДД.бү

Дыктоўка ў Наваполацку

Суполка "Рубон" Наваполацкай гарадской арганізацыі Таварыства беларускай мовы зладзіла другі этап святкаванне Міжнароднага дня роднай мовы. Дыктоўка праводзілася ў межах беларускамоўнага моладзевага кватэрніка. Удзельнікі дыктоўкі атрымалі асадкі ад тэлевізійнага канала Белсат, прысвечаныя Міжнароднаму дню роднай мовы, а тыя, хто лепш за ўсіх напісаў, - яшчэ і памятныя прызы. Пасля быў прагляд беларускага відэа: пачынаючы ад мультфільма і сканчаючы файным відэа "Смак беларускай мовы" і "Будзьма Беларусамі". Затым быў салодкі стол, дзе ўдзельнікі дыктоўкі змаглі абмеркаваць вынікі, падзяліцца ўражаннямі, завесці сабе новых знаёмых, убачыць старых. На развітанні удзельнікі выказаў жаданне ўбачыцца яшчэ раз і з пазітыўным настроем пайшлі да хаты. Вось так прайшоў другі этап святкавання Міжнароднага дня роднай мовы ў Наваполацку! Будзьма з мовай! Будзьма Беларусамі!

Андрэй Галавырын,
старшыня суполкі "Рубон"
Наваполацкага ТБМ.

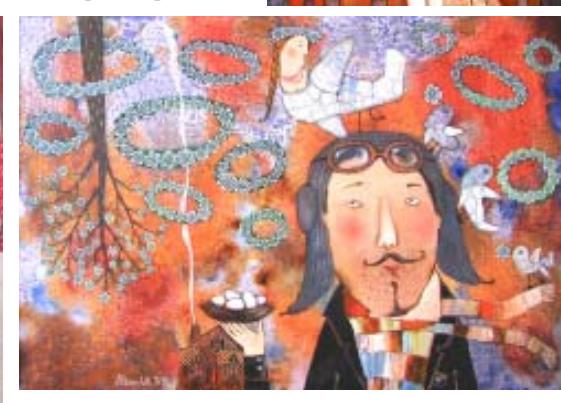
Зачынена на абед

3 з-га па 17-е красавіка ў мастацкай галерэі "Універсітэт культуры" па адрасу: Кастрычніцкая плошча, 1. Палац Рэспублікі. пройдзе выставка Ганны Сілівончык "Зачынена на абед". Адкрыццё адбудзеца 3-га красавіка а 17-й гадзіне. Галеря працуе: 11.00 – 19.00. Выходныя: нядзеля, панядзелак. Уваход вольны.

Адкрыццё творчасці Ганны Сілівончык нібыта дзвіносная находка, накшталт той, калі некалі у дзяцінстве адшу-

чыстых думак, духмяных мрой, салодкіх мар, спакуслівых летуценняў, яскравых фантазій і насычаных вітамінамі фарбаў стварае Ганна Сілівончык свае карціны. Падобнае мастацтва гэта не толькі асалода для вачей, але і пажытак для разуму.

Выставка твораў Ганны Сілівончык размесціцца ў трох залах галерэі "Універсітэт культуры". Экспазіцыя такім чынам сімвалічна падзяляецца на першае, другое і дэсерт, дзе творы мастацтва пададзены як вытанчаныя сістэмы і раскош-

ная далікатэсы, смачнейшыя прысмакі, пікантныя закускі, апетытныя ласункі – сапраўднае задавальненне для гурмана.

Запрашаемі вас наведаць гэты "Званы абед", дзе прыадкрываючы дзвёры сваёй мастацкай кухні, аўтар падзе́ліца з гледачамі рэцэптамі майстэрства і "кулінарнымі сакрэтамі".

Прыемнага апетыту!

Біографічныя звесткі:

Ганна Сілівончык нарадзілася ў 1980 г. у Гомелі. Скончыла Беларускі мастацкі ліцэй імя Ахрэмчыка і Беларускую акадэмію мастацтваў па спецыяльнасці станкавыя жывапіс. З 2008г. з'яўляецца

сябрам Беларускага саюза мастакоў. Удзельніца шматлікіх рэспубліканскіх і міжнародных выстаў, калі ённі персанальныя. У 2009г. узнагароджана медалём "Талент і прызначэнне" міжнароднага фонду міру і згоды. Творы знаходзяцца ў Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь, музеі сучаснага выяўленчага мастацтва, музеі сучаснага рускага мастацтва Джэрсі Сіці (ЗША), фондах Гомельскага палацава-парковага ансамбля (Гомель, Беларусь), Елагубскім дзяржаўным музеем-запаведнікам (Елагуга, Расія), прыватных калекцыях Беларусі, Расіі, ЗША, Ізраіля, Германіі, Польшчы, Кітая.

<http://silivonchik.ru/>

Дзень Волі на Лідчыне

25 сакавіка актыўісты лідскіх і бярозаўскіх грамадскіх арганізацый адзначылі наведаннем магіл змагароў за незалежнасць Беларусі і за беларускую дзяржаўнасць.

У Лідзе быў ўскладзены кветкі і запалены зічы на магілах дзеячоў Беларускай Незалежніцкай Партыі, якія з падачы немцаў былі пазабіваны АКАУцамі ў 1943 годзе. Гэта Юльян Саковіч, Мара��ой, Ваўчук і іншыя.

Затым традыцыйна ўжо лідзяне і бярозаўцы наведалі Воранава і ўскладзілі кветкі да помніка міністру БНР ва ўрадзе Рамана Скірмунта генерала ад інфантэрыі Кіпрыяна Кандратовіча. Дарэчы, 20 гадоў назад магіла генерала знаходзілася на тых жа могілках, дзе знаходзіцца магілы дзеячоў БНР.

Розныя эпохі, розныя лёссы, але яднае іх адно: і тыя, хто адышоў, і тыя, хто прыйшоў да іхніх магілаў праз усё жыццё хадзелі і хочуць аднаго – незалежнай, вольнай, багатай, беларускай Беларусі. І яна, гэта Беларусь будзе, бо мы ствараем яе кожны дзень.

Nаші кар.

Дзень Волі ў Берасці

«Калі моладзь шануе гэтае свята — 94-я ўгодкі, то яшчэ Жыве Беларусь! І дзякую тым, хто паклаў сваё жыццё на гэту працу», — такія слова гучалі падчас ушанавання памяці дзеячоў БНР у Берасці.

Каля 40 чалавек прыйшлі 25 сакавіка да магілы дзеяча Беларускай Народнай Рэспублікі Адама Трыпуся на Трышынскім пагосце. Людзі ўскладзілі кветкі, запалілі зічы, прыбраўлі магілу. Гісторыкі распавялі пра постаць Адама Трыпуся, пра іншых дзеячоў БНР, звязаных з Берасцем.

Краязнаўца Ігар Бараноўскі адзначыў, што вялікае шчасце, што адшукалі магілу Адама Трыпуся, дзе на 90-я ўгодкі БНР паставілі помнік:

- Удалося адшукать магілу...

Ужо іржавая шыльда

была, на якой ледзь-ледзь

можна было прачытаць, што

там Трыпуш быў пахаваны.

Яшчэ пару гадоў, і мы не

знаішлі б гэты помнік.

Пасля мерапрыемстваў

на Трышынскіх могілках актыўісты

Моладзі БНФ і «Дзедзіча

зладзілі гульню «БНР-Берасця».

Падчас яе ўдзельнікі

шукалі на горадзе пэўныя

пункты, а тыя, хто хутчай

прыйшоў да фінішу, атрымаў

Ушанаванне Адама Трыпуся

На Вайсковых могілках

падарункі. Такая гульня праходзіла ўпершыню ў Берасці. Падчас яе ўдзельнікі спатрэбілі веды з гісторыі БНР.

Пасля гэтай гульні бе-

расцейскія прадстаўнікі дэма-

кратычнай грамадскасці сабра-
ліся на Вайсковых могілках, дзе
ушанавалі памяць жаўнеру
генерала Станіслава Булак-
Балаховіча.

Nashi kar.

У Беластоку маліліся за беларускі народ

Беларусы Беласточчыны маліліся за беларускі народ падчас літургіі ў царкве Агія Сафія ў Беластоку. Малебен за беларускі народ адслужыў айцец Анатоль Конах. Напрыканцы ўсе прысутныя праспявалі песню "Магутны Божа".

Акрамя малебна ў святочнай праграме – канцэрт беларускіх песень у выкананні дзяцей і моладзі з Беластока і Бельска Падлескага. Таксама пройдзе традыцыйнае ўручэнне белчырвона-белых букетаў асобам, якія адзначыліся ў развіцці беларускасці на Беласточчыне.

Nashi kar.

Непахісны сенатар: дослед біяграфії Вячаслава Багдановіча

Гісторыю Заходній Беларусі міжваенна гадзінка падацца - годзі немагчыма ўяўіць без Беларускага пасольскага клуба - фракцыі польскага парламенту, якая на працягу 8 гадоў бездакорна абараняла канстытуцыйныя права беларускай нацыянальнай меншасці ў Польшчы на вышэйшым палітычным узроўні. Адным з признаных лідараў гэтага клубу быў Вячаслаў Васілевіч Багдановіч - сенатар Рэчы Паспалітай, вядомы абаронца праваслаўя і вялікі патрыёт сваёй Айчыны. Яго жыццёвы і творчы шлях - прыклад высокага патрыятызму і паслядоўнага служэння сваёй веры.

Сям'я сельскага святара Васілія Багдановіча дала беларускай культуры трох выбітных сыноў. Так было наканавана лёсам, што ў беларускі рух ішлі сем'ямі, а часцей брацкім тандэмамі: браты Луцкевічы, браты Гарэцкія, браты Цвікевічы. У выпадку з Багдановічамі мы сустракаем цэлае трыа. Малодшы з іх, Анатоль, пасля заканчэння гістарычна-філалагічнага факультэта Варшаўскага ўніверсітэта настаўнічаў у розных кутках Беларусі, затым працаваў у БДУ і Інбелкульте. Як выдатны мовазнавец і педагог, з'яўлюйся сакратаром Арфаграфічнай камісіі Інбелкультта, удзельнічаў у стварэнні праектаў беларускага правапісу 1930 і 1933 гг. Яго падручнік для тэхнікумаў і самадукцаў "Беларуская мова" і сёння не страціў сваёй педагогічнай вартасці. Не вытрымаўшы ціску з боку сталінскай рэпрэсіўнай машыны, у 1934 г. ён пакіне БССР і пераедзе ў Расію, дзе будзе працаваць выкладчыкам рускай мовы ў Астраханскім, Магнітагорскім і Краснадарскім педінстытутах. Генадзь Багдановіч, сярэдні брат, таксама абярэ дарогу настаўніцтва. Ён скончыць Віцебскую духоўную семінарыю і Яраслаўскі Дзямідаўскі ліцэй, да 1917 г. будзе працаваць настаўнікам у Вілейцы і Кінешме (Кастрамская губерня). Потым далучыцца да беларускага руху, стане сябрам Беларускай Са-

вілажа ў Кіеўскую духоўную Акадэмію. У сценах вядомай Акадэміі Вячаслаў пачаў старавынну вывуаць філалогію і багаслоўе, абраўшы тэмай свайго кандыдацтва даследавання рускамоўнае казанне сярэдзіны XIX ст. (вынікі гэтага даследавання былі надрукаваны ў выданні "Ученобогословские и церковно-практические опыты студентов Киевской духовной академии. Вып. 1. Киев, 1904. С. 95-121). 12 чэрвеня 1903 г. малады чалавек атрымаў дыплом кандыдата багаслоўя "с правом получения степени магистра через представление удовлетворительных для сей степени новых сочинений". Але Багдановіч вырашыў спыніцца на дасягнутам і вярнуцца на Радзіму. У гэтым жа годзе ён прыехаў у Віцебск і ўладкаўшыся на пасаду выкладчыка біблейскай і царкоўнай гісторыі ў свою першую alma-mater - духоўную семінарыю. Акрамя гэтага, падзарабляў настаўнікам музыкі ў Віцебскай мужчынскай гімназіі. У Віцебску будучы беларускі сенатар таксама атрымаў першы досвед грамадскай дзейнасці: ён прымаў актыўны ўдзел у выбарах у Дзяржаўную Думу 3-га склікання, падтрымліваючы кандыдатуру беларускага гісторыка і краязнаўца А. Сапунова. Між іншым гэты эпізод з яго жыцця вельмі часта падкрэсліваўся ў беларускай прэсе, асабліва падчас парламенцкіх выбараў у Польшчу 1922 і 1928 гг.

циялістъчнай Грамады і як прадстаўнік гэтай партыі ўвойдзе ў Асобую нараду па падрыхтоўцы праекту закона аб выбарах ва Устаноўчы Сход Расіі. Апынуўшыся ў 1919 г. у Заходній Беларусі, Генадзь Багдановіч будзе стаяць ля вытоку Віленскай беларускай гімназіі, выкладаць там гісторыю Беларусі і геаграфію. У гэтыя часы ён вызначыцца таксама і як рэдактар часопіса “Незалежная думка”. У 1924 г., павершыўшы ў савецкую пра- паганду, пераедзе ў БССР і ўладкуюцца выкладчыкам у віцебскіх навучальныx установах. Праз 6 гадоў яго арыштуе ДПУ па вядомай справе “Саюз вызвалення Беларусі” і ў 1937 г. Генадзь Багдановіч загіне ў зняволенні, як і сотні іншых прадстаўнікоў беларускай інтэлектуальнай эліты.

Старэйши з гэтай тро-
йкі - герой нашага артыкула -

ніцкага аддзела Віленскага Свята-Духаўскага брацтва ды нават з'яўляўся рэдактарам аднаго нумару "Вестніка", які выдавала гэтае брацтва. Але пачатак Першай Сусветнай вайны ўнёс свае змены ў спакойнае жыццё. У 1915 г. Літоўская духоўная семінарыя разам з усёй адміністрацыяй і выкладчыцкім складам была эвакуявана ў Разань, дзе і правісавала фактычна да каstryчніка 1917 г. Тут, пры дапамозе Багдановіча, выхаванцы семінарыі змаглі знайсці сабе жылле ў памяшканнях Гаўрылаўскага прытулку. За часы бежанства ён не пакінуў пасады інспектора, як і раней выкладаў бағаслоўскія дысцыпліны і паспей нават паўдзельніцаць як дэлегат міран Літоўской епархii ў Памесным саборы 1917 - 1918 гг. Пры яго ўдзеле на саборы быў прыняты адмысловы парадак абрання патрыярха: першы раз абіралася пழуная колькасць кандыдатаў, на другі раз сярод гэтых кандыдатаў вызначаліся трох асобы з ліку якіх, па лёску, выбіраўся патрыярх. Між іншым, В. Багдановіч пакінуў для гісторыі вельмі цікавыя ўспаміны аб працы сабора і своеасаблівую замалёўкі яго удзельнікаў (на сённяшні час выяўленна каля 205 малюнкаў).

Пасля заканчэння вайны ў Вільню вярнуліся толькі троє супрацоўнікў перадваенай семінарыі: інспектар В. Багдановіч, выкладчыкі У. Нядзельскі і В. Прадзечанскі. Дзякуючы неверагодным выслікам гэтых людзей, увесені 1919 г. заняткі ў семінарыі аднавіліся. Спачатку працавалі толькі 2 старэйшыя багаслоўскія класы, праз 2 гады выкладанне пачалося ва ўсіх класах, а да семінарыі таксама былі далучаны 4 класы духоўнай вучэльні. Выконваць абавязкі рэктора адроджанай семінарыі пачаў Вячаслаў Багдановіч (стаць паўнавартасным рэктарам ён не мог, бо не меў духоўнага сана). Менавіта дзякуючы яму, у семінарыі ўва ўсіх класах быў ўведзены такі прадмет, як **беларуская мова**. Таксама ў гэтыя часы ён быў рэдактарам «Литовскіх епархиальных вес-

тей” і, па некаторых звестках, з’яўляўся псаломшчыкам віленскай могілкавай царквы св. Ефрасіні. Але паступова ў Вільні пачыналіся цяжкія часы для праваслаўя. Віленшчына, якая ў 1922 г. стала часткай Польшчы, ў поўнай ступені адчула ўсе “прывабнасці” польскай канфесійнай палітыкі. Абвяшчэнне на варшаўскім сінодзе аўтакефаліі Праваслаўнай Царквы ў межах Польскай дзяржавы было негатыўна сустрэта многімі святарамі і міранамі. Сярод іх быў і архіепіскап віленскі Елеўферый, які не згадзіўся падпарадковацца варшаўскаму мітрапаліту Георгію ды польскім інтарэсам. Нязгоду з польскай аўтакефаліяй ды падтрымку свайму герарху выказаў таксама В. Багдановіч. Пры гэтым апошні не выступаў катэгарычна супраць аўтаноміі ці нават аўтакефаліі як з’явы царкоўнага

права. Багдановіч падкрэсліваў, што палякі, як народ выключна каталіцкі па веравызнанні, не могуць мець уласную праваслаўную царкву, якая адразу ж стане збройнай супраць праваслаўных славянскіх меншасцей. Аднак іншыя славяне-праваслаўныя, у тым ліку і беларусы, могуць утвараць свае аўтаномныя альбо аўта-кефальныя цэрквы, але пры гэтым выкананы дзве неабходныя ўмовы: 1) атрымаць згоду ўсяго праваслаўнага народа праз сваіх духоўных кіраўнікоў на царкоўным саборы і 2) атрымаць згоду мазярынскай царквы. Калі гэтыя умовы будуць цалкам вытрыманы, царква атрымае самакіраванне на поўных кананічных падставах. Але ў Польшчы кананічнасць была толькі мрояй. Увосень 1922 г. па просьбe мітрапаліта Георгія ўлады арыштоўваюць нязгодных - архіепіскапа Елеўферыя і В. Багдановіча і накіроўваюць іх у прыгарад Кракава ў адзіны з каталіцкіх кляштараў. Вячаслава Васілевіча таксама пазбавілі пасады рэдактара і рэктара. У семінарыі з'явілася новае памяркоўнае кіраўніцтва; пасля на яе печатцы замест праваслаўнага крыжка будзе выразаны белы арол. Але Багдановіч не прабыў доўга ў вязніцы - пад націскам грамадскасці яго хутка вызвалілі, а ўладыку Елеўферыя прымусілі выехаць за мяжы Польшчы, у Літву. З гэтага часу пачненца новая старонка ў жыцці нашага героя, наскрэб прасякнутая барацьбой за сваю веру, за свой народ.

Зацікаўленненасьць беларускім нацыянальным рухам у Багдановіча, верагодна, уз-нікла яшчэ падчас жыцця ў эвакуацыі. Насталыгія па раздзіме ды пражыванне ў чужым асяроддзі змушалі многіх бежанцаў па-іншаму глядзець на свае палітычныя перакананні і густы. Багдановіч у гэтыя часы таксама мог адчуваць моцныя ўплывы малодшых братоў, якія ўжо трывала далучыліся да барацьбы за самавызначэнне беларускага народа. Па некаторых звестках, тагачасны інспектар віленскай семінарыі ўдзельнічыў у першым з'ездзе бежанцаў з Беларусі, які праходзіў 24 - 27 верасня 1917 г. у Маскве пад патранатам Беларускай народнай грамады. У рэзалюцыі з'езда ўтрымлівалася патрабаванне шырокага абласнога самакіравання для

Беларусі. Але больш актыўна ўключыцца ў беларускую грамадска-культурную працу Вячаслаў Багдановіч зможа толькі пасля прыбыцця ў Вільню. У верасні 1921 г. ён стаў правадзейным сябрам Таварыства беларускай школы (ТБШ) і віленскага Беларускага нацыянальнага камітэта (БНК). Дзякуючы старанням Багдановіча, для новаўтворанай Віленскай беларускай гімназіі было вылучана памяшканне ў знакамітых “базыльянскіх мурах” на Вострабрамскай вуліцы, дзе ў той час месцілася таксама праваслаўная семінарыя. У самой гімназіі ён пэўны час выкладаў Закон Божы і матэматыку.

Як чалавека вядомага і энергічнага, Вячаслава Багдановіча не магло абмінуць віленскае і агульнапольскае палітычнае жыццё. У красавіку 1922 г. ён, разам з Б. Тарашкевічам і А. Луцкевічам, ўвайшоў у склад Палітычнай камісіі БНК, якая займалася падрыхтоўкай да парламенцкіх выбараў у Польшчы. У выбарчую кампанію масава ўключылася беларуская інтэлігенцыя, усе палітычныя аб'яднанні і партыі, нават беларускае духавенства, як праваслаўнае, так і каталіцкае. Згодна з даследчыкамі, 1922 г. стаў годам самага высокага ўзроўню нацыянальнага адзінства беларусаў у міжвеннай Польшчы. Для больш

но толькі рускі, але беларусы, украінцы, яўрэі і нават немцы, карацей прадстаўнікі ўсіх тых народаў, інтэрэсы якіх абараняў згаданы блок. Таму нельга лічыць, што Багдановіча правяла ў сенат нейкая пэўная этнічная супольнасць, але разам з гэтым прызнаем, што рускія і беларусы складалі большасць сярод яго выбаршчыкаў. Нагадаем таксама, што Багдановіч ішоў на выбары ад імя беларускіх палітычных сілаў, і таму роля беларускіх выбаршчыкаў тут магла быць вырашальнай. Аднак сам сенатар неаднаразова падкрэсліваў падчас сваіх выступаў, што гаворыць ад імя усіх меншасцей, якія прывялі яго ў парламент.

паспяховай кардынаціі выбарчай акцыі беларускія палітыкі ўтварылі Беларускі цэнтральны выбарчы камітэт, у якім вядучая месца належала і Вячаславу Багдановічу, як знаюць праваслаўя і асобе, найбольш набліжанай да праваслаўнага духавенства (разам з Багдановичам ў камітэце працавалі такія беларускія праваслаўныя дзеячы, як М. Красінскі і прат. М. Пліс). У некаторых крыніцах сустракаюцца звесткі, што менавіта Вячаслаў Васілевіч адным з першых прапанаваў праект блока славянскіх меншасцяў падчас будучых выбараў, паступова пашыраючы яго і на неславянскія народы. Ідэя гэтага была хутка рэалізавана - 17 жніўня 1922 г. на канферэнцыі ў Варшаве прадстаўнікі беларусаў, украінцаў, рускіх, яўрэяў і немцаў падпісалі дэкларацыю аб утварэнні Блока нацыянальных меншасцей, каб агульным фронтам і сумеснымі намаганнямі весці барацьбу за парламенцкія крэслы. Выбарчы спіс блока атрымаў нумар 16. На так званых "Крэсах Усходніх" па спісу БНМ праходзілі вядомыя беларускія палітыкі і грамадскія дзеячы: Б. Тарашкевіч, С. Рак-Міхайлоўскі, Ф. Ярэміч, А. Уласаў і інш. У 63-й Віленскай выбарчай акрузе падчас выбараў у сенат - верхнюю палату польскага парламента - спіс БНМ узначаліў Вячаслаў Багдановіч - на той час ужо намеснік старшыні Беларускага цэнтральнага выбарчага камітэта. Атрымаўшы перамогу, ён стаў першим у найноўшай гісторыі

У польскія сейм і сенат 1 склікання беларусы змаглі правесці 14 сваіх прадстаўнікоў. Для больш цеснай і кансалідаванай працы беларускія паслы (дэпутаты) не ўзабаве аўтадаліся ў Беларускі пасольскі клуб, які праіснаваў на польскім палітычным далягледзе фактычна да 1930 г. В. Багдановіч займаў у клубе пасаду кіраўніка царкоўнай камісіі. На працягу 8 гадоў (у 1928 г. яго пераабралі сенатарам у другі раз) ён бездакорна абараняў праваслаўнае насельніцтва Польшчы ад бесталковай дзяржаўнай канфесійнай палітыкі і паланізацыі. З сенацкай трывалыні Багдановіч адностроўваў жудасныя факты пераследу ўладамі праваслаўнага духавенства, зачынення праваслаўных храмаў і перадачы іх католікам, абураўся памяркоўным стаўленнем да гэтага афіцыйнай "аўтакефальнай" герархіі. Беларускі сенатар пасюдна падкрэсліваў неабходнасць свободнага ўнутранага развіцця царквы і вырашэння царкоўных праблем кананічным (саборным) шляхам. За дзень да афіцыйных урачыстасцей з нагоды абвяшчэння аўтакефаліі, 16 верасня 1925 г., ён абраўшася пратэст, які быў падпісаны таксама іншымі беларускімі пасламі. У ім падпісанты заяўлялі, што "акт аўтакефаліі ўтвораны бяз ведама і ўдзелу праваслаўнага народа і што выразіць свае жаданьні ў гэтым пытаньні дарогай кананічнай (на саборы) гэтamu народу дадзена не было" ¹.

¹Тут і далей у цытатах захоўваецца арыгінальных правапіс тых часоў

Непахісны сенатар: дослед біяграфії Вячаслава Багдановіча

Але віну за крýзіс у праваслаўі Багдановіч ўскладаў не толькі на духоўныя і свецкія ўлады, а і на шарагае духавенства, якое зусім не жадала выступаць супраць антыправаслаўнай урадавай палітыкі. Адносна гэтага ён пісаў: "Прыйзджае да мяне ў сэнат дэлегацыя ад сялян аднэй парахві гарадзенскай эпархіі. Просяць бараніць іх, бо ў іх зачынілі іхны прыход. Ідзем разам з імі да міністэрства. Пытаемся. А там раз'ясняюць, што на зачыненне гэтай парахві зглазіўся сам архіерэй - вось і подліс яго пад згодай. - Як так? А чаго-ж не запыталіся гэтага ў парахвін?" - "A co oni wiendz № ciprafijanie? Oni sami nie wiendz №, so im potrzebna..." Вось і ўся справа. Каі-б бараніць спраvu архіерэй, - гэта было-б надузыцьцем і можна было-б бараніць яе і ў Сойме. А так... надужыцьця няма. Наадварот: "згода" і ўсё ў парадку!".

Сенатар пастаянна адгукаваўся на любыя праявы антыправаслаўнай палітыкі ў Польшчы і спрабаваў сваім умяшаннем вырашыць насельныя проблемы. Напрыклад, у траўні 1925 г. ён выступаў на мітынгу ў Жыровічах, дзе ў прысутнасці 300 чалавек абараняў мясцовыя праваслаўныя манастыры ад нападаў католікаў. Пасля мітынгу Багдановіч сабраў шмат скаргаў ад праваслаўных беларусаў. Скарگі да яго прыходзілі і з Беластоку, дзе мясцовыя ўлады не дазвалялі вернікам дабудаваць праваслаўныя саборы, на даху якога нават ўжо параслі бярозы і рабіны. "Чырвоная рабіна - пісаў сенатар, - здавалася мне нібы чырвоным сцягам, які вырас на мейсцу крýжа...". Багдановіч выступаў і супраць разбурэння Александра-Неўскага сабора ў Варшаве. Пад яго кіраўніцтвам у Вільні ладзіліся мітынгі-пратэсты супраць уядзення так званага "новага" стылю ў праваслаўныя каляндар, на якіх ён выступаў з гарачымі прамовамі. Як сапраўдны хрысціянін і патрыёт, у сенате Вячаслава Васілевіча абараняў нават беларускіх каталіцкіх сцяндзоў, якіх ўлады пераследвалі за патрыятычную дзейнасць.

Падчас сваёй працы ў парламенце, дык пасля, Вячаславу Багдановічу меў трывалыя контакты з прадстаўнікамі Маскоўскага патрыярхату: архіепіскапам Елеўферыем, патрыярхам Ціханам, рыхжскім архіепіскапам Іаанам (Померам) і інш. У 1924 г. сенатар разам з прат. Лукаем Голадам і беларускім паслом Міхailам Кахановічам утварылі ініцыятыўную групу па арганізацыі царкоўнай грамады пры капліцы св. Кацярыны ў Звірынцы - прадмесці Вільні. Створаная ў траўні 1925 г. грамада, была адзінай на тэрыторыі тагачаснай Польшчы, якая захоўвала юрысдыкцыю Маскоўскай патрыярхіі. Падчас набажэнстваў у капліцы Багдановіч выконваў абавязкі псаломшчыка. У крý-

ніцах таксама сустракаюцца звесткі, што напрыканцы 1920-х гг. сенатар меў намер разам са святаром Ракецкім арганізаціаць у вёсцы Суцькава на Смаргоншчыне другі прыход, які б не падпрадкоўваўся Варшаўскай мітраполіі, але праект гэты так і не быў разлізаваны. За сваю цвёрдую пазіцыю ў царкоўных справах, Багдановіч і яшчэ восем яго паслядоўнікаў у чэрвені 1925 г. спецыяльным актам былі адлуччаны ад Польскай праваслаўнай царкви і пазбаўлены права мець любыя контакты з праваслаўнымі на тэрыторыі Польшчы. Але афіцыйная герахія не магла не прызнаць вялікі аўтарытэт, які меў сенатар Багдановіч сярод грамадства і вернікаў не толькі ў Заходняй Беларусі, але і па ўсёй Еўропе. Таму, хоць і авбясціўшы адлучэнне, яна ўсялякімі шляхамі імкнулася наладзіць з ім сувязі і схіліць яго на свой бок. Асабліва гэта выявілася падчас падрыхтоўкі да так званага Усяпольскага царкоўнага сабора, які планавалася склікаць у канцы 1920-х гг. Летам 1928 г. па асабістым даручэнні мітрапаліта Дыянісія гарадзенскі епіскап Аляксей (Грамадскі) запрасіў Багдановіча на сутэречу. Падчас размовы епіскап усялякімі падкрэсліваў памылковасць адлучэння сенатара ад царквы і запрашоў яго прыняць уздел на будучым саборы. Але госьць быў непахісны. Ен зглазіўся прыняць уздел толькі як прадстаўнік выгнанага архіепіскапа Елеўфера і толькі пры яго ўласнай згодзе. Аднак паўдзельніцач у саборы хоць у якім-небудзь статусе Багдановічу так ніколі і не давялося - сабор не быў скліканы і застаўся ўсяго толькі міражам саборнасці польскага праваслаўя.

У гэтыя часы Вячаславу Багдановіч не забываў і беларускую грамадска-палітычную працу. З кастрычніка 1927 г. ён разам з пратагоністом Лукаем Голадам пачаў выдаваць беларускамоўны "царкоўна-грамадзкі і палітычны" часопіс "Праваслаўная Беларусь".

Трэба згадаць, што сенатар быў не толькі арганізаторам і натхнільнікам гэтага выдання, але фактычна і адзінам яго аўтарам. Пад уласным прозвішчам ды пад рознымі псеўданімамі (В. Васілевіч, Саборанін, псеўданімом "Сябра" верагодна таксама належыць В. Багдановічу) ён змяшчай у часопісе бліскучыя артыкулы, у якіх закраналіся самыя розныя праўлемы рэлігійнага і палітычнага жыцця: узаемадачынні царквы і дзяржавы, пытанні саборнасці і аўтакефаліі, адносіны да праваслаўніц і іншых усходне-европейскіх краінах і Польшчы, міжпалітычныя стаўшункі г.д. Акрамя гэтага, на старонках "Праваслаўнай Беларусі" быў змешчаны апрацаваныя дзённікавыя запісы В. Багдановіча аб Памесным Саборы 1917-1918 гг. пад агульнай назвай "10 гадоў таму назад", а таксама яго артыкулы-усташыны аб Віленскай праваслаўнай царкве.

Цу" Янкі Купалы, і нават верш сваёй вучаніцы - Наталлі Арсеневай - "Неба сіняе, сіняе будзіць душу" (паводле А. Клімовіча аўтарства раманса "Зорка Венеры" на слова М. Багдановіча таксама належыць В. Багдановічу). Бліскучы знаўца і прыхильнік беларускай культуры, ён быў аўтарам літаратуразнаўчых нарысаў пра творчасць Я. Купалы і Я. Коласа, артыкула пра народны хор Р. Шырмы і г.д. У гэтыя часы Багдановіча таксама хваливалася праблема ўзаемадачынні ў роднай мове і царкви. Прызнаючы неабходнасць ужывання беларускай мовы ў казаннях і дадатковых набажэнствах, ён, у той жа час, падкрэсліваў усю карысць захавання ў літургічнай праўктыцы царкоўна-славянскай мовы, як непаўторнай з'яўве агульнаславянскай і беларускай культуры. "Для нас беларусоў, - пісаў Багдановіч, - царкоўна-славянская мова з'яўляецца гісторычнай падставай нашай культуры... Мы стаім за родную мову і ў духуўнай школе, і ўва ўсім адміністраціўным жыцці царквы. Не выключаем і так званага "дадатковага набажэнства", якой у свой час дазволіў... перавадзіць на беларускай мове патрніх Ціхан яшчэ ў 1921 г. А калі славянская мова пазастанецца ў галоўным багаслужэнні беларускага народу, то гэта нічучь ня перашкодзіць яго нацыянальному адраджэнню і росту яго роднай культуры, а нават дапаможа гэтаму".

У гісторыю беларускай літаратуры В. Багдановіч увайшоў таксама як аўтар першага агіографічнага твора ("Св. Віленскія мучанікі і дзвінаворцы Антоній, Іоанн, Евстафій - патроны Беларусі"), напісанага на новabelарускай літаратурнай мове. Але пра гэта чамусыці сёння мала прыгадваеща.

У міжваеннае дзесяцігоддзе В. Багдановіч вызначыўся і як выдатны спецыяліст па рускай літаратуре і філософіі, якім цікавіўся яшчэ ў дарэвалюцыйную пару. Пэўны час ён быў кіраўніком Рэлігійна-філосоўскага гуртка пры Віленскім рускім таварыстве. У рускіх часопісах і газетах Польшчы нярэдка можна было сустрэць глыбокія артыкулы Багдановіча, прысвечаныя аналізу творчыні дасягненні М. Салтыкова-Шчадрына, Ф. Дастаеўскага, Д. Меражкоўскага, М. Ляскова, паэтаў Сярэбранага веку. У сярэдзіне 1920-х гг. перад рускімі студэнтамі Віленскага ўніверсітэта ён чытаў лекцыі па гісторыі беларускай літаратуры часоў Асветніцтва. Адной з апошніх яго прыжыццёвых прац быў змястоўны біографічны нарыс, напісаны па апублікованых мемуарах аб апошніх дніях М. Лермантаў ("Почты сто лет назад"). Акрамя гэтага, Вячаславу Багдановічу быў напулярызатарам і прыхильнікам рускай рэлігійнай філософіі, што таксама знайшло сваё адлюстроўванне ў яго творчасці. Ен вы-

вучаў адну з найважнейшых пільняў рускай філософіі - сафіяніста, аналізаваў забытася ў тых часах гісторыясофскую вучэнне К. Ляонцеву, рэцензіаваў кнігі М. Бядзяя і М. Лоскага. Трэба адзначыць, што толькі ў апошніх часах былі зроблены некаторыя спробы вывучэння і пэўнай сістэматызацыі шматлікай творчай спадчыны Багдановіча, якая панешшама мала вядома сучасным даследчыкам. А яна, безумоўна, магла бы быць карыснай не толькі для гісторыкаў, але і для літаратуразнаўцаў, філосафаў і культуролагаў.

У 1930 г. Вячаславу Багдановічу не быў абрани ў сенат у трэці раз і яго палітычная дзеяйнасць у верхнім палаце польскага парламента скончылася. Пачаліся цяжкія часы - не было сталага заробку. Нялгёта было атрымальці заслужаную пенсію: урад не сплашчаваў падтырміўшы ўсіх гэтых працоўнікаў і крытыкаў. У пошуках працы Багдановіч планаваў нават пераехаць у Рыгу, дзе яму прапаноўвалі месца настаўніка рускай мовы ў беларускай школе. Аднак пры ўсім гэтым не хацеў пакідаць Вільні, горада, дзе жылі яго сям'я ды сябры, дзе кожны квартал нагадваў дзесяцігоддзі празьтагата і здзесненага. Пра гэта ён пісаў рыхскому архіепіскуму Іаану: "Я, кажацца, сам писал Вам, Владыко, что, конечно, прежде всего желал бы устроиться в Вильне, с которой связывают меня обстоятельства и идейного и житейского характера... Поэтому, когда отсутствие определенных перспектив, а также (а это главное) ресурсов на день наступающей заставили меня "обратить взоры" на Латвию, то я и здесь прежде всего думал о возможности устроиться временно без семьи". Пакінуць Заходнюю Беларусь Багдановічу так і не прышлося, ён уладкаўся выкладчыкам літаратуры ў Віленскую рускую гімназію, у якой будзе працаўніць да 1939 г. Тут былы сенатар вызначыўся не толькі як выдатны педагог, але і як арганізатор тэатральнага гуртка, рэжысёр-пастаноўчык шматлікіх спектакляў і канцэртаў па творах рускіх класікаў ды нават дэкаратар і касцюмер. Не пакідаў і грамадскай працы - з'яўляўся кіраўніком Царкоўнай камісіі Беларускага нацыянальнага камітэта. Праўда ў 1935 г. ён быў вымушаны пакінуць камітэт у знак пратэсту супраць падзялівания ўсіх земляў на ўсходнія і заходнія, а таксама падзялівания ўсіх беларускіх дзеячоў на ўсходнія і заходнія. Пакінуць Заходнюю Беларусь Багдановічу так і не прышлося, ён уладкаўся выкладчыкам літаратуры ў Віленскую рускую гімназію, у якой будзе працаўніць да 1939 г. Тут былы сенатар вызначыўся не толькі як выдатны педагог, але і як арганізатор тэатральнага гуртка, рэжысёр-пастаноўчык шматлікіх спектакляў і канцэртаў па творах рускіх класікаў ды нават дэкаратар і касцюмер. Не пакідаў і грамадскай працы - з'яўляўся кіраўніком Царкоўнай камісіі Беларускага нацыянальнага камітэта. Праўда ў 1935 г. ён быў вымушаны пакінуць камітэт у знак пратэсту супраць падзялівания ўсіх земляў на ўсходнія і заходнія, а таксама падзялівания ўсіх беларускіх дзеячоў на ўсходнія і заходнія. Пакінуць Заходнюю Беларусь Багдановічу так і не прышлося, ён уладкаўся выкладчыкам літаратуры ў Віленскую рускую гімназію, у якой будзе працаўніць да 1939 г. Тут былы сенатар вызначыўся не толькі як выдатны педагог, але і як арганізатор тэатральнага гуртка, рэжысёр-пастаноўчык шматлікіх спектакляў і канцэртаў па творах рускіх класікаў ды нават дэкаратар і касцюмер. Не пакідаў і грамадскай працы - з'яўляўся кіраўніком Царкоўнай камісіі Беларускага нацыянальнага камітэта. Праўда ў 1935 г. ён быў вымушаны пакінуць камітэт у знак пратэсту супраць падзялівания ўсіх земляў на ўсходнія і заходнія, а таксама падзялівания ўсіх беларускіх дзеячоў на ўсходнія і заходнія. Пакінуць Заходнюю Беларусь Багдановічу так і не прышлося, ён уладкаўся выкладчыкам літаратуры ў Віленскую рускую гімназію, у якой будзе працаўніць да 1939 г. Тут былы сенатар вызначыўся не толькі як выдатны педагог, але і як арганізатор тэатральнага гуртка, рэжысёр-пастаноўчык шматлікіх спектакляў і канцэртаў па творах рускіх класікаў ды нават дэкаратар і касцюмер. Не пакідаў і грамадскай працы - з'яўляўся кіраўніком Царкоўнай камісіі Беларускага нацыянальнага камітэта. Праўда ў 1935 г. ён быў вымушаны пакінуць камітэт у знак пратэсту супраць падзялівания ўсіх земляў на ўсходнія і заходнія, а таксама падзялівания ўсіх беларускіх дзеячоў на ўсходнія і заходнія. Пакінуць Заходнюю Беларусь Багдановічу так і не прышлося, ён уладкаўся выкладчыкам літаратуры ў Віленскую рускую гімназію, у якой будзе працаўніць да 1939 г. Тут былы сенатар вызначыўся не толькі як выдатны педагог, але і як арганізатор тэатральнага гуртка, рэжысёр-пастаноўчык шматлікіх спектакляў і канцэртаў па творах рускіх класікаў ды нават дэкаратар і касцюмер. Не пакідаў і грамадскай працы - з'яўляўся кіраўніком Царкоўнай камісіі Беларускага нацыянальнага камітэта. Праўда ў 1935 г. ён быў вымушаны пакінуць камітэт у знак пратэсту супраць падзялівания ўсіх земляў на ўсходнія і заходнія, а таксама падзялівания ўсіх беларускіх дзеячоў на ўсходнія і заходнія. Пакінуць Заходнюю Беларусь Багдановічу так і не прышлося, ён уладкаўся выкладчыкам літаратуры ў Віленскую рускую гімназію, у якой будзе працаўніць да 1939 г. Тут былы сенатар вызначыўся не толькі як выдатны педагог, але і як арганізатор тэатральнага гуртка, рэжысёр-пастаноўчык шматлікіх спектакляў і канцэртаў па творах рускіх класікаў ды нават дэкаратар і касцюмер. Не пакідаў і грамадскай працы - з'яўляўся кіраўніком Царкоўнай камісіі Беларускага нацыянальнага камітэта. Праўда ў 1935 г. ён быў вымушаны пакінуць камітэт у знак пратэсту супраць п

Беларуская мова для грамадскіх арганізацый Лідчыны

22 сакавіка ў Лідзе прайшло чаргове планавае паседжанне Каардынайной рады палітычных партый і грамадскіх арганізацый пры Лідскім райвыканкаме. Паседжанне было прысвячана Году кнігі і прадугледжвала больш дэтальнае знаёмства з дзейнасцю грамадскіх арганізацый і дзяржаўных структур, завязаных на кнігу.

Паседжанне праходзіла ў Лідскім літаратурным музеі і больш чым напалову мела харктэр экспкурсіі. Пры гэтым усе асноўныя выступы ішлі на

беларускай мове.

Тон задала дырэктар Лідскага гісторычна-мастацкага музея Ганна Драб, якая на цудоўнай беларускай мове распавяла пра гісторыю стварэння Літаратурнага музея ў Лідзе, пра змест экспазіцыі, дакладней, пакуль што выставы, пра задачы, праблемы і планы. Адзін пункт плана - адкрыццё літаратурнага (Тайлаеўскага) турыстычнага маршрута па Лідзе, як падказаў нехта з прысутных, з аваязковым чытаннем вершаў Тай-

кецце" пры "Лідскай газеце" распавядá новы кіраўнік, малады паэт і літаратуразнавец Але́сь Хітрун.

Была презентавана кніга Тацяны Сямёновай "Осенний вальс", выдадзеная пры дапамозе жаночых грамадскіх арганізацый.

Завяршылася паседжанне экскурсій па Лідскім замку, якую правіла Наталля Хацяновіч.

І хоць яшчэ далёка да таго, каб беларуская мова так была прадстаўлена на ўсіх паседжаннях, але прыемна было

пачуць, як адзін з удзельнікаў, аказаўшыся ў атачэнні беларускамоўных, сам па-беларуску сказаў:

- Першы раз чую, каб усе вакол гаварылі па-беларуску.

Дай, Божа, не апошні.

Наш кар.

На здымках: пра Валянціна Таўлай распавядаяць Ганна Драб і Станіслаў Суднік; выступае кіраўнік "Суквецця" Але́сь Хітрун.

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная камісія:

Алена Анісім, Юрэсія Бабіч, Вінцук Вячорка, Юрэсія Каласоўскі, Юля Карчагіна, Ірына Марачкіна, Леакадзія Мілаш, Максім Новік, Язэп Палубіцка, Але́сь Петрашкевіч, Аляксей Пяткевіч, Уладзімір Содаль, Станіслав Суднік, Павел Сцицко, Алег Трусаў.

<http://nashaslova.mns.by/>
<http://pawet.net/>

Тыдзень праваслаўнай кнігі ў Лідзе

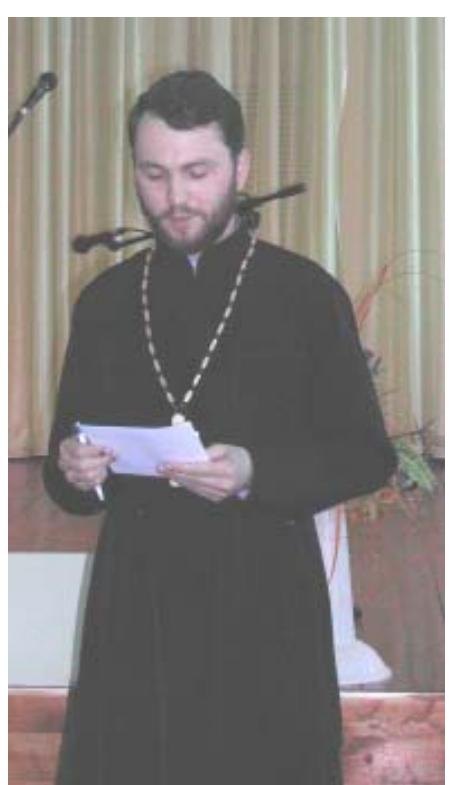
3 19 па 25 сакавіка ў Лідзе праходзіў шэраг мерапрыемстваў у рамках "Тыдня праваслаўнай кнігі". Тыдзень ладзіў праваслаўныя храмы Лідчыны. Імпрэзы прайшли ў Лідскай цэнтральнай раённай бібліятэцы, у Лідскім гісторычна-мастацкім музеі і на іншых пляцоўках.

Так у Лідскім гісторычна-мастацкім музеі арганізавана выставка праваслаўных стародрукаў, сабраных з лідскіх храмаў. Сярод выстаўленых кніг ёсць і даволі старыя, у якіх маюцца рукапісныя ўстаўкі. Выставка суправаджваецца паказам беларуска-моўнага документальнага фільма пра Св. Сафію Слуцкую.

А 22 сакавіка ў Школе мастацтваў адбылася вечарына хрысціянскай пазіціі. Вёў вечарыну па-беларуску сам Лідскі дабрачынны айцец Расціслай. На жаль, не змог прыехаць Жыровічай інак Мікалай (Зыніч), і вершы Зыніча чытаў айцец Уладзімір з храма Ўсіх Святых. Свае вершы чыталі мясцовыя паэты, а таксама госці з Дзятлаўскага раёна Вера Хрышчановіч. Усе лідскія паэты - і ўцаркоўленыя і свецкія - чыталі вершы ў асноўным на беларускай мове. Правілася парадакальна з'ява: выступаўцы размаўлялі на руска-беларускай трасянцы, але вершы чыталі на дасканалай беларускай мове. Праўда, песні гучалі рускамоўныя.

Як сказаў адзін са святароў, адна з мэтаў такіх імпрэз - ламаць бар'ер паміж праваслаўнымі і беларускамоўнымі, бо бар'ер такі супраціўны Богу і здароваму сэнсу.

Наш кар.

Па-беларуску інрэзу вядзе Лідскі дабрачынны айцец Расціслай

Жыровіцкаму цудатворнаму абразу ў гонар яго свята 20 траўня

Тут поле, як поле,
Пясок, як пясок,
Ды толькі чарга за вадою.
To Мацеры Божай
святы паясок,
Што звязвае неба з зямлёю.

O, Дзева Марыя,
Сама Ты прыйшла,
Каб выбавіць грэшныя душы,
I як жса магла гэта веліч Твая
Змясціца на дзікай
той грушы.

Царыца нябесная,
Нізкі паклон
Прымі і ад нас, беларусаў.
Пад Божым пакровом
i Рым, i Афон,
I снегенская шапкі Эльбуруса.

Беларускія вершы Алега
Бембеля ("Зыніча") чытае
айцец Уладзімір

Царыца нябесная,
Нізкі паклон
Прымі і ад нас, беларусаў.
Пад Божым пакровом
i Рым, i Афон,
I снегенская шапкі Эльбуруса.

Тут поле, як поле,
Пясок, як пясок,
Ды толькі чарга за вадою.
To Мацеры Божай
святы паясок,
Што звязвае неба з зямлёю.
Вера Хрышчановіч,
Дзятлаўскі р-н.

Вершы ўласнага сачынення
на беларускай мове чытае
прыхаджанка царквы
Усіх Святых

Аўтары цалкам адказныя за падбор i дакладнасць прыведзенай інфармацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.
231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.

Газета падпісана да друку 26.03.2012 г. у 10.00. Замова № 523.
Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 2000 асобнікаў.

Падпісны індэкс: 63865.

Кошт падпіски: 1 мес.- 3100 руб., 3 мес.- 9300 руб.

Кошт у розницу: па дамоўленасці.

Заснавальнік:
ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб реєстрацыі № 908 ад
18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам
інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:
231293, Лідскі р-н, в. Даўгіна.

Адрас для паштовых адправлений:
231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslova@tut.by